

Dabas aizsardzības prasības

Šajā dokumentā ir norādītas nozīmīgākās dabas aizsardzības prasības dažādos meža apsaimniekošanas darba veidos. Obligāti jāievēro jebkuras citas likumdošanas prasības, kas nav pieminētas šajā dokumentā.

Saglabājamo (ekoloģisko) koku saglabāšana cirmā

Cirtēs ir jāsaglabā dabiskam mežam raksturīgas struktūras:

- galvenajā cirtē jāsaglabā vidēji 10 augt spējīgi koki uz vienu cirmsas ha;
- atstātie koki jāsaglabā neatkarīgi no to stāvokļa turpmāko aprites ciklu laikā;
- ja iespējams, šādi koki ir jāatstāj grupās, saudzējot pamežu un paaugu ap tiem;
- slapjos lapu koku mežos (dumbrājs, liekņa, slapjā gārša, slapjais vēris, kā arī niedrājs, kur dominē melnalksnis), atstājamo dzīvo koku skaits – vismaz 30 uz 1 ha un veidojamas saglabājamo koku grupas.

Par saglabājamiem uzskatāmi koki, kas ir

- augt spējīgi iepriekšējās paaudzes koki – vai, ja tādu nav, – augt spējīgi koki, kuru caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru nogabalā.

Vēlams, lai iepriekš minētie saglabājami koki atbilstu vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- koki no iepriekšējā aprites cikla;
- ozoli, liepas, priedes, oši, gobas, vīksnas, kļavas, skābarži, melnalkšņi, apses un bērzi;
- vecākie un lielāko dimensiju koki ar plašu, labi attīstītu vainagu;
- koki ar dobumiem;
- koki ar deguma rētām;
- koki ar lielām ($D > 50$ cm) putnu ligzdām un koku rindu (15-20 m) ap tiem.

Saglabājamus kokus neizvieto ekspluatācijas aizsargjoslās, ja tas ir iespējams. Ja ekspluatācijas aizsargjosla ir platāka par 50 metriem, tad saglabājamus kokus nesaglabā objektam tuvākajos 50 metros.

Kritalu un sausu stāvošo koku atstāšana cirmā

Cirmās, kurās ir krituši, nolauzti, vai stāvoši sausi koki, tie jāsaglabā, ievērojot nosacījumus:

- Koki, kuru diametrs 1,3m augstumā no sakņu kakla vai lūzuma vietā ir lielāks par 50cm;
- Saglabā ne mazāk kā 5m^3 mirušās koksnes uz 1 ha, dodot priekšroku lielu dimensiju (>30 cm diametrā) mirušai koksnei;
- Ja cirmā saglabātās mirušās koksnes kopējais apjoms pārsniedz 5m^3 vidēji uz ha, pārējo sauso koksni var saimnieciski izmantot;
- Stāvošus sausus vai trupējušus kokus nesaglabā ekspluatācijas aizsargjoslās un citur, ja tie rada bīstamību darba izpildes laikā;
- Ja stāvoši sausi koki atrodas tuvāk nekā atstājamā koka augstuma attālumā no ceļiem, dzelzceļiem, elektrolīnijām, citām gaisa pārvada līnijām, sabiedrībai nozīmīgām vietām un, ja tas ir tehnoloģiski iespējams, tos saglabāt kā augstos celmus (3-5m). Ja tas nav tehnoloģiski iespējams - nozāgēt un novietot paralēli pievešanas ceļam;
- Trupējuši mīksto lapu koku stubeņi ir uzskatāmi par bīstamiem, tie ir jānozāgē un jāsaglabā cirmā;
- Lai ierobežotu sakņu trupi izraisošās sēnes *Heterobasidion annosum* iespējamo izplatību, saimnieciski izmantot ieteicams sauso egles koksni (zem 50 cm diametrā).
- Dabas aizsardzībai nozīmīgās teritorijās saglabājamās sausās koksnes daudzumu var palielināt;
- Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (dabas liegumos, dabas parkos), ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav teikts citādi, sauso koksni saglabāt vismaz 20m^3 vidēji uz cirmsas ha;

- Medņu riestu vietās saglabā kritušus, nolauztus vai stāvošus sausus kokus, kuru diametrs ir lielāks par 25 cm - vismaz 20 stumbrus vai to daļas uz ha;
- Sauso koksni vēlams saglabāt vienā vai vairākās grupās;
- Degušās audzēs, kas degšanas brīdī bijušas vecākas par 30 gadiem, saglabāt izdzīvojušos kokus grupās vai izklaidus, kā arī mozaīkas veidā izvietotas grupas ar atmirušiem kokiem.

Ekoloģisko vērtību saglabāšana

- Cērtot kokus, saglabā visu apaugumu, kritalas un sausokņus ap avotiem, avoksnājiem un mikroieplakās (reljefa pazeminājumos ar izteikti palielinātu mitrumu un raksturīgu veģetāciju), kā arī saglabājamo koku grupās;
- Saglabā pameža un paaugas grupas ap lapsu un āpšu alu sistēmām, kā arī šajās vietās neplāno pievešanas ceļus un krautuves vietas;
- Mežmalās (pārejas josla no meža uz lauksaimniecībā izmantojamu zemi, ūdenstilpi, purvu, lauci vai pārplūstošu klajumu, kuri lielāki par diviem hektāriem), mežaudzes daļā, kuras platums ir vienāds ar pusi no valdaudzes koku vidējā augstuma:
  - saglabā daļēju apaugumu (pamežu, paaugu) tādā apjomā, kas netraucē darba aizsardzības prasību ievērošanu;
  - saglabājami sausokņi ar $D > 25\text{cm}$ un atsevišķi pameža sugu īpatņi;
  - var izvietot saglabājamus (ekoloģiskos) kokus.
- Saglabā meža robežjoslas gar dabiskiem ūdensobjektiem vismaz 10 m platumā, bet meža robežjoslas gar lašveidīgo zivju ūdeņiem - vismaz 25 m platumā, ņemot vērā reljefu - palienes robežas, krastu nogāzes, kā arī mežaudzes koku sastāva atšķirības no apkārtējā meža masīva. Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā/ierobežojuma joslā neveic koku ciršanu, ja nogāzes slīpums ir lielāks par 30 grādiem. Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās neierīko tehnoloģiskos koridorus kokmateriālu pievešanai;
- Saglabā apaugumu gravās, ap gravām, kritenēm, iežu atsegumiem un dižakmeņiem - vismaz 10 m platumā;
- Tiek saglabāti aizsargājami koki, jeb dižkoki un teritorijas ap tiem un potenciālie dižkoki. Teritorijā ap aizsargājamiem kokiem saglabā dabisko zemsedzi, būtiski neizmainītus vides apstākļus, nenovieto kokmateriālus vai zaru kaudzes, neveic augsnes gatavošanu un meža atjaunošanu aizsargājamā koka vainaga projekcijā un 10 m platā joslā ap vainaga projekciju.

Kultūras pieminekļi

- Meža darbu laikā saglabā atzīmētos, kā arī iepriekš neidentificētos dabas un kultūras mantojuma objektus (lieli akmeņi, īpatņēji koki, pieminekļi, piemiņas zīmes u.c.);
- Iespēju robežās saglabā vēsturiskās mājvietas, ar tām saistītos apstādījumus un alejas;
- Kultūras pieminekļa teritorijā neveido pievešanas ceļus, kokmateriālu krautuves un neveic citus darbus, kas var ietekmēt (bojāt) augsnes virskārtu;
- Ievēro Nacionālā Kultūras mantojuma pārvaldes izsniegtos īpašos norādījumus darbiem kultūras pieminekļos un to aizsargjoslās, ja tādi izsniegti.

Mežsaimniecisko darbu termiņu ierobežojumi

- No 1. aprīļa līdz 30. jūnijam neveic mežaudžu kopšanu līdz 10 gadus vecās priežu un lapu koku mežaudzēs un līdz 30 gadus vecās egļu mežaudzēs, izņemot, ja skuju koku mežaudžu vidējais augstums ir līdz 0,7 m, bet lapu koku - līdz 1,0 m;
- Koku ciršanu, augsnes sagatavošanu un meža atjaunošanu ar motorizētu tehniku neveic dabas vērtību koncentrācijas teritorijās, kā arī purvu, ezeru salās, meža puduros, palienēs un aizsargjoslās ap purviem, baltalkšņu mežaudzēs virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā/ierobežojuma joslā no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam;

- Mežsaimniecisko darbību neveic īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ja individuālajos noteikumos nav noteikts citādi) no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot ugunsdrošības, ugunsdzēsības pasākumus, bīstamo koku novākšanu (dabas liegumos, dabas parkos, aizsargājamo ainavu apvidos), meža atjaunošanu, jaunaudžu kopšanu, kurās skuju koku vidējais augstums ir līdz 0,7 m, bet lapu koku - līdz 1,0 m (dabas parkos, aizsargājamo ainavu apvidos). Šī punkta prasība neattiecas uz Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālo un ainavu aizsardzības zonu;
- Galveno cirti neveic:
  - Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā no 1. aprīļa līdz 30. septembrim;
  - mežos pilsētu teritorijās no 15. aprīļa līdz 30. jūnijam.
- Mežsaimniecisko darbību, izņemot meža atjaunošanu ar rokas darba rīkiem, mikroliegumu buferzonās neveic:
  - mednim, melnajam stārķim, melnajai klijai, sarkanajai klijai, zivju ērglim, čūskērglim, vidējam ērglim, mazajam ērglim, lielajam piekūnam, ūpim, vistu vanagam, zaļajai vārnai un meža balodim no 1. marta līdz 31. jūlijam;
  - jūras ērglim un klinšu ērglim no 1. februāra līdz 30. oktobrim.
- Jaunaudžu kopšanu teritorijās dzīvotnes aizsardzībai neveic:
  - melnajam stārķim, melnajai klijai, sarkanajai klijai, zivju ērglim, čūskērglim, vidējam ērglim, mazajam ērglim, lielajam piekūnam, ūpim, vistu vanagam, zaļajai vārnai un meža balodim no 1. marta līdz 31. jūlijam;
  - jūras ērglim un klinšu ērglim no 1. februāra līdz 31. oktobrim;
- Medņu rieta vietas un medņu aizsardzībai izveidota mikrolieguma apsaimniekošanu neveic no 1. februāra līdz 31. augustam, ja sugu un biotopu aizsardzības eksperts konkrētajā gadījumā nav noteicis citādi.